

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษานี้เป็นศึกษาเชิงพรรณนา (descriptive study) เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์การป้องกันภาวะโภชนาการเกินในเด็กวัยเรียน โรงเรียนบ้านปงสนุก เทศบาลนครลำปาง รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม ระหว่างเดือนมิถุนายน 2554 ถึงเดือนกรกฎาคม 2554 โดยมีรายละเอียดดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร (Population) ประกอบด้วย 2 กลุ่ม ได้แก่

1. กลุ่มบุคลากร ประกอบด้วย ผู้บริหารจำนวน 2 คน ครูจำนวน 56 คน แม่ครัวจำนวน 10 คน คนขายอาหารจำนวน 10 คน
2. กลุ่มนักเรียน จำนวน 850 คน

กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย 2 กลุ่ม ได้แก่

1. กลุ่มบุคลากร คัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 22 คน ได้แก่ ผู้บริหาร 2 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 1 คน ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 1 คน ครูจำนวน 10 คน เป็นครูประจำชั้นที่ทำหน้าที่สอนนักเรียนประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 2-5 แม่ครัวจำนวน 5 คน และคนขายอาหารจำนวน 5 คน

คุณสมบัติของกลุ่มบุคลากร โดยการคัดเลือกผู้บริหารได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้ช่วยผู้อำนวยการ ครูที่มีประสบการณ์ทำงาน/ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนบ้านปงสนุก เทศบาลนครลำปางน้อย 1 ปีและทำหน้าที่สอนวิชาการให้แก่เด็กนักเรียนเช่น สุขศึกษา ครูพลศึกษา ครูอนามัยโรงเรียน และเป็นครูประจำชั้นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2- 5 กลุ่มแม่ครัว คัดเลือกผู้ที่ทำหน้าที่ประจำในการปรุงอาหาร คนขายอาหาร คัดเลือกผู้ที่ได้รับอนุญาตให้มาขายอาหารและเครื่องดื่มให้นักเรียนโรงเรียนบ้านปงสนุก เทศบาลนครลำปางและยินดีให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้

2. กลุ่มนักเรียน คัดเลือกจากการคำนวณหาขนาดของ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ เกรงซี และ มอร์แกน (สิน พันธุ์พินิจ, 2547) ได้กลุ่มตัวอย่าง

จำนวน 145 คนและทำการสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ (Systematic Sampling) (ธวัชชัย วรพงศธร, 2540) โดยสุ่มนักเรียนทุกลำดับที่ 6 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2- 5 จนครบจำนวนที่กำหนดไว้ จำนวน 145 คน

คุณสมบัติของกลุ่มนักเรียน โดยการคัดเลือกนักเรียนที่กำลังศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 2-5 เนื่องจาก สามารถปรับตัวกับการเรียน และสถานที่ได้ดี รวมทั้งการติดตามและการประเมินผลต่อเนื่อง เป็นกลุ่มนักเรียนที่มีภาวะ โภชนาการปกติและภาวะ โภชนาการกิน และผู้ปกครองอนุญาต และยินดีให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษารั้งนี้ มีทั้งหมดจำนวน 2 ชุด ได้แก่

ชุดที่ 1 แบบสัมภาษณ์การป้องกันภาวะโภชนาการเกินในเด็กวัยเรียนสำหรับบุคลากร ได้แก่ ผู้บริหารครู แม่ครัว คนขายอาหาร ประกอบด้วยข้อมูล 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป มีจำนวน 5 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับนโยบายและการดำเนินงานตามแนวทางการป้องกัน ภาวะโภชนาการเกินในเด็กวัยเรียน ได้แก่ ด้านโครงสร้างจำนวน 8 ข้อ ด้านกระบวนการจำนวน 45 ข้อ และด้านผลลัพธ์ จำนวน 2 ข้อ โดยผู้ศึกษาได้ดัดแปลงจากแบบประเมินนโยบายและมาตรการ ป้องกันและควบคุมภาวะโภชนาการเกินในนักเรียน สำหรับโรงเรียนของมูลนิธิสาธิตสุขแห่งชาติ (2548)

ชุดที่ 2 แบบสอบถามการป้องกันโภชนาการเกินในเด็กวัยเรียนสำหรับนักเรียน ประกอบด้วยข้อมูล 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป มีจำนวน 6 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามการป้องกันภาวะโภชนาการเกินในเด็กวัยเรียนสำหรับนักเรียน ด้านกระบวนการ มีจำนวน 45 ข้อ โดยผู้ศึกษาได้ดัดแปลงจากแบบประเมินนโยบายและมาตรการ ป้องกันและควบคุมภาวะโภชนาการเกินในนักเรียน สำหรับโรงเรียนของมูลนิธิสาธิตสุขแห่งชาติ (2548)

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

การตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหา (Content validity index)

การตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน โดยผู้ศึกษาได้นำแบบสัมภาษณ์ให้ผู้ทรงคุณวุฒิได้ตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหาประกอบด้วย อาจารย์ประจำกลุ่มวิชาการพยาบาลกุมารเวชศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จำนวน 1 ท่าน อาจารย์ประจำกลุ่มวิชาการพยาบาลสาธารณสุข คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่จำนวน 1 ท่าน และนักวิชาการสาธารณสุข ผู้เชี่ยวชาญด้านการพยาบาลชุมชน งานอนามัยโรงเรียน สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลำปางจำนวน 1 ท่าน แก้ไขปรับปรุงตามข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ นำมาวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือและหาค่าดัชนีความตรงด้านเนื้อหาที่ยอมรับได้เท่ากับหรือมากกว่า 0.70 ขึ้นไป (Polit & Beck, 2004) ดังนี้

แบบสัมภาษณ์ ชุดที่ 1 คำนวณได้ค่าดัชนีความตรงด้านเนื้อหา เท่ากับ 0.92

แบบสอบถาม ชุดที่ 2 คำนวณได้ค่าดัชนีความตรงด้านเนื้อหา เท่ากับ 0.95

การตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability)

ได้นำไปทดลองใช้กับโรงเรียนเทศบาล 4 เทศบาลนครลำปาง จำนวน 10 ราย นำมาหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือที่ยอมรับได้เท่ากับหรือมากกว่า 0.70 ขึ้นไป (Kuder Richardson as cited in Kaplan & Saccuzzo, 2001) ดังนี้

แบบสัมภาษณ์ ชุดที่ 1 คำนวณได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือเท่ากับ 0.78

แบบสอบถาม ชุดที่ 2 คำนวณได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือเท่ากับ 0.80

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ศึกษาทำหนังสือขอรับรองเชิงจริยธรรมเสนอต่อคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่เพื่อพิจารณา เนื่องจากผู้เข้าร่วมศึกษาคั้งนี้ เป็นนักเรียนอายุต่ำกว่า 18 ปีซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะ ผู้ศึกษาทำหนังสือขออนุญาตจากผู้ปกครองของกลุ่มตัวอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร เมื่อได้รับหนังสือจากผู้ปกครอง ผู้ศึกษาเข้าพบกลุ่มตัวอย่างแนะนำตัวและชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษาให้กลุ่มตัวอย่างทั้งกลุ่มบุคลากรและกลุ่มนักเรียนทราบ พร้อมทั้งอธิบายถึงสิทธิของกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับการปฏิเสธเข้าร่วมการศึกษา หากผู้ร่วมวิจัยไม่สมัครใจ สามารถยกเลิกการเข้าร่วมในการศึกษาได้ โดยไม่มีผลกระทบใดๆต่อผู้กลุ่มตัวอย่าง ข้อมูลที่ได้จาก

การศึกษาไม่ระบุชื่อและเก็บเป็นความลับ ไม่มีการเปิดเผยชื่อกลุ่มตัวอย่างและการนำเสนอในภาพรวม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษานี้ ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยการสัมภาษณ์และสอบถาม มีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้ศึกษาทำหนังสือจากคณะบดีคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่เสนอต่อผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านปางสนุก
2. ขออนุญาตประสงค์ของการศึกษาและขออนุญาตเก็บข้อมูล
3. ผู้ศึกษาทำหนังสือขอความยินยอมจากผู้ปกครองเพื่อให้กลุ่มตัวอย่างเข้าร่วมศึกษา
4. ผู้ศึกษาเข้าพบกลุ่มตัวอย่างแนะนำตัว เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิธีการสัมภาษณ์และตอบแบบสอบถาม โดยผู้ศึกษาแจกแบบสอบถามให้นักเรียนในชั้นเรียนและรอรับกลับคืน

สำหรับเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผู้ศึกษาได้แจกแบบสอบถาม และผู้ศึกษาอ่านคำถาม และให้นักเรียนเป็นผู้ตอบ

สำหรับบุคลากร ผู้ศึกษาได้เป็นผู้สัมภาษณ์รายบุคคล

5. ผู้ศึกษาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม นำข้อมูลที่รวบรวมได้ไปวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติ และจัดแยกประเด็นเป็นหมวดหมู่

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ และวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคล จำนวนค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ นำมาจัดหมวดหมู่ วิเคราะห์เนื้อหาและนำเสนอในรูปแบบตารางและบรรยาย
3. ข้อมูลจากแบบสอบถามการป้องกันและควบคุมภาวะโภชนาการเกินในเด็กวัยเรียน สำหรับนักเรียน นำมาหาค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน